दाङ जिल्लाको लालमटियामा सर्वसाधारणको घरमा माओवादीद्वारा गरिएको विस्फोट र आगजनी

स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन

सारांश

स्थलगत अध्ययन ,प्रत्यक्षदर्शीहरुसंगको कुराकानीका आधारमा २०६१ मसिंर २५गते लालमटियाका सर्वसाधारणको घरमा माओवादीले गरेको आक्रमणबाट चौधरी परिवारका पच्चीस जना र भूषाल परिवारका नौ गरी कूल चौंतीस जना प्रत्यक्ष प्रभावित भएका छन् । दुर्गा भूषालसंग पचास हजार रुपैंया चन्दा मागिएपछि दुवै पक्षबीच सहमती कायम भएको पनि देखिन्छ । तर डर-धम्कीका कारण तोकिएको समयमा उल्लेखित रकम दिने बाचा गरिएको भए पनि एक दिन अगावै आएर माओवादीहरुले विस्फोटन र आगजनी गरेको देखिन्छ । भूषालको घरमा गरिएको विस्फोटको जिम्मेवारी माओवादी पक्षले लिएको देखिन्छ । तर उनीहरुको आक्रमणबाट भूषाल परिवार मात्र होइन, निर्धन चौधरीका परिवार समेत वेघर हुन पुगेका छन् । माओवादीहरुले सर्वसाधारणहरुको बाँच्न पाउने अधिकारको ठाडो उलंघन गरेको मात्र होइन जेनेभा महासन्धिको समेत वेवास्ता गरेको देखिएको छ ।

मानवअधिकार सन्धि अनुगमन समन्वय समितिकातर्फबाट अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) नेपाल बालमजदूर सरोकार केन्द्र (सिविन) ,हिम राइट्स लाइफ लाईन , यातना पिडित सरेकार केन्द्र (सिभिक्ट), जनउत्थान प्रतिष्ठान

२०६१ पुस १६ गते काठमाडौं

दाङ जिल्लाको लालमटियामा सर्वसाधारणको घरमा माओवादीद्वारा गरिएको विस्फोट र आगजनी

स्थलगत अध्ययन प्रतिवेदन

सारांश

स्थलगत अध्ययन ,प्रत्यक्षदर्शीहरुसंगको कुराकानीका आधारमा २०६१ मसिंर २५गते लालमटियाका सर्वसाधरणको घरमा माओवादीले गरेको विस्फोट र आगजनीबाट चौधरी परिवारका पच्चीस जना र र भूषाल परिवारका नौ गरी कूल चौंतीस जना प्रत्यक्ष प्रभावित भएका छन् । दुर्गा भूषालसाग पचास हजार रुपैंया चन्दा मागिएपछि दुवै पक्षबीच सहमती कायम भएको पनि देखिन्छ । तर डर-धम्कीका कारण तोकिएको समयमा उल्लेखित रकम दिने बाचा गरिएको भए पनि एक दिन अगावै आएर माओवादीहरुले विस्फोटन र आगजनी गरेको देखिन्छ । भूषालको घरमा गरिएको विस्फोटको जिम्मेवारी माओवादी पक्षले लिएको देखिन्छ । तर उनीहरुको आक्रमणबाट भूषाल परिवार मात्र होइन, निर्धन चौधरीका परिवारसमेत वेघर हुन पुगेका छन् । माओवादीहरुले सर्वसाधारणहरुको बाँच्न पाउने अधिकारको ठाडो उलंघन गरेको मात्र होइन जेनेभा महासन्धिको समेत वेवास्ता गरेको देखिएको छ ।

मानवअधिकार सन्धि अनुगमन समन्वय समितिकातर्फबाट अनौपचारिक क्षेत्र सेवा केन्द्र (इन्सेक) नेपाल बालमजदूर सरोकार केन्द्र (सिविन) ,हिम राइट्स लाइफ लाईन , यातना पिडित सरेकार केन्द्र (सिभिक्ट), जनउत्थान प्रतिष्ठान

२०६१ पुस २ गते काठमाण्डौं

१.अध्ययन टोलीका सम्बन्धमा

dfgjclwsf/ ;lGw cg'udg ;dGjo ;ldltsf] cf7 ;b:oLo tYo ;+sng 6f]nLn])^! k'if @ / # ut] bf8 lhNnfsf] nfndl6of uflj;df g]skf dfcf]jfbLsf sfo{stf{n] ;j{;fwf/0fsf 3/df u/]sf] cfs|d0fsf] 36gfsf] ;DaGwdf :ynut cWoog u¥of]. To;s|ddf :yfgLo JolStTjx?;Fu ;f]wk'5 ul/g'sf ;fy} k|sflzt ;fdu|Lx?sf] cWoog ;d]t ul/of] .

dfgjclwsf/ ;lGw cg'udg ;dGjo ;ldlt (Human Rights Treaty Monitoring Coordination Committee) rf}+tL;j6f dfgjclwsf/ ;+3;+:yfsf] ;femf d~r xf]. of] d~r ljut tLg jif{b]lv dfgjclwsf/sf] If]qdf ;lqmo¿kdf sfo{/t 5. d~rn] g]kfn kIf ePsf dfgjclwsf/;DaGwL cGt/fli6«o dxf;lGw tyf cle;lGwx¿n] /fHodfly ;[hgf u/]sf] /fHosf] bfloTjsf] cfwf/df dfgjclwsf/sf] k|Tofe'ltsf] nflu cfkm\gf ultljlwx¿ ;~rfng u/]sf] 5÷5}g egL /fHosf] ultljlwdf;d]t Wofg lb+b} gful/s ;dfhsf] tkm{af6 ;+o'Qm /fi6«;+3df k|:t't ul/g] j}slNks÷5fofF k|ltj]bg;d]t tof/ ub}{ cfPsf] 5. o;sf cltl/Qm b]zleq ePsf dfgjclwsf/ pNn+3sf 36gfx¿df cg'udg ub}{ cfPsf] 5.

o;sf] ;lrjfno cgf}krfl/s If]q ;]jf s]Gb| OG;]ssf] :o'rf6f/, sf7df08f}l:yt s]Gb|Lo sfof{nodf /x]sf] 5 .

१.१ तथ्य संकलन टोली

निम्न वमोजिमका व्यक्ति र संस्थाहरूको संलग्नता रहेको तथ्य संकलन टोली २०६१ पुस २ गते दाङ्ग पुग्यो र ३ गते स्थलगत अवलोकन गरी पीडितलगायतका व्यक्तिहरुसग भेटघाट गर्‍यो । :

1. अकुर न्यौपाने, इन्सेक
2. पुष्कर पाण्डे, इन्सेक
3. बिमल अधिकारी, इन्सेक
4. माधब लोहनी, सिविन
5. सुरेश गौतम, सिभिक्ट
6. कमल लोहनी, जनउत्थान प्रतिष्ठान
7. रुद फुयाल,हिमराइटस लाइफ लाईन
8. प्रभात कुमार ठकुरी, बहुमुखी सेवा केन्द्र

२. घटना स्थल र घटनाको पृष्ठभूमि

२०६१ मंसिर २५ गते शुक्रबारका दिन सशस्त्र माओवादीहरुको एक समूहले लालमटिया गाविस वाड नं ४ स्थित ६५ वर्षीय दुर्गा भूषालको घरमा जनकारवाहीका नाममा क्षति पुयाएका थिए । दुई वटा ग्यास शिलिण्डर बम पड्काइएपछि लागेको आगोले भूषालको घर क्षतिग्रस्त तुल्यायो र गोठलाई पूरै जलाइयो । भूषालको घर नजिकै रहेका मजदुरी काम गरेर जीवन विताई रहेका चार स्थानीय चौधरी परिवारको घर जलेर खरानी हुन पुग्यो । चौधरी परिवार वसिआएको जग्गाको स्वामित्वसमेत् आफ्नो नभएका निर्धन परिवार हुन् ।

टोलीले लालमटियाको घटनाको सम्वन्धमा विभिन्न पत्रपत्रिकावाट सम्प्रेषण गरिएको समाचार तथा स्थानीय स्तरमा प्राप्त जानकारीहरुलाई स्थलगत अध्ययनको प्रारम्भिक आधारका रुपमा लियो ।

मध्य पश्चिमाञ्चल बिकास क्षेत्रमा पर्ने दाङ्ग जिल्ला सशस्त्र द्वन्द्वबाट प्रत्यक्ष रुपमा बढी प्रभावित भएको जिल्लाहरुमध्ये एक हो । यस जिल्लाको सदरमुकाम घोराहीमा २०५८ साल मंसीर ८ गते माओवादीहरुले आक्रमण गरी शाही नेपाली सेनाको व्यारेक कब्जा गरी हात हतियारसमेत लुटेका थिए ।

३. तथ्य संकलनको उद्देश्यहरू

- घटनाको सत्य तथ्य पत्ता लगाउने ।
- मानवअधिकार उल्लंघन र ज्यादतीका घटनाहरुको अनुगमन गर्ने ।
- घटनाका पीडितहरुलाई आपतकालीन राहत उपलब्ध गराउने ।
- घटनाका संलग्न पक्ष तथा सरोकारवालाहरुको ध्यानाकर्षण गराउने ।

४. तथ्य संकलन विधिः

- स्थलगत अध्ययन
- सोधपुछ, भेटघाट र कुराकानी
- घटनाका सम्बन्धमा प्रकाशित सामग्रीहरुको अध्ययन

५. घटना स्थलको नक्सा

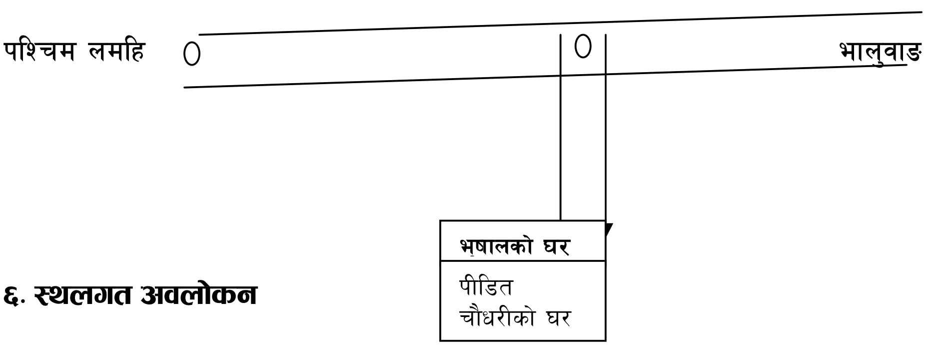

६. स्थलगत अवलोकन

मानवअधिकार सन्धि अनुगमन समन्वय समितिको टोली, मानवअधिकार वर्ष पुस्तक प्रतिनिधि दाङ्ग र सहयोगीका रुपमा कान्तीपुर दाङ्गका सम्वाददातासहितको ८ जनाको एक टोली २०६१ पुस २ गते बिहान ९ ३० वजे घटनास्थल पुग्यो । घटनास्थल पुगेपछि पीडित भूषाल परिवारसंग भेटघाट गरी घटना पुर्वको अवस्था र घटनाको वारेमा जानकारी लिईयो । त्यसपछि भूषालको घरसंगै जोडिएको चार चौधरी परिवारसंग पनि उनीहरुको नष्ट भएको भौतिक वस्तु तथा चल अचल सम्पति वारेमा उनीहरुको कुरा वुभि्कयो । भूषाल र चौधरी परिवारको आगलागीवाट क्षती भएको धन सम्पत्तिको विषयमा, माओवादीहरुले उनीहरुसंग गरेको व्यवहारको विषयमा, समुदायमा पीडितहरुको भूमिकाको विषयमा र विभिन्न योजना, आयोजना र समितिमा जिम्मेवारी निर्वाह गरेको अवस्थाको वारेमा लालमटिया स्थित श्री आर्दश मा.वि.का प्रध्यानाध्यापक, निवर्तमान गाविस अध्यक्ष तथा कालिका सामुदायीक वन उपभोक्ता समूहका अध्यक्षसंग र त्यस गाविसमा रही सामाजिक सेवामा संलग्न रहेका व्यक्तिहरु, छिमेकीहरु, आफन्त नातेदारहरुसंग भूषाल र चौधरी परिवारका वारेमा आवश्यक जानकारी लिइयो ।

पीडित भूषालको घरको अग्रभाग

पीडित भूषालको घर

चार चौधरी परिवारको घरको अवशेष

७. भेटघाट र कुराकानी

क्र.स	टोलीले भेटेकाब्यक्तिहरुको नामावली	संस्था/कार्यालय	पद	स्थान	मिति
!	;"o{ k|sfz zd{f	uflj;	k"j{ cWoIf	cfkm\g} 3/	)^! k'; #
@	zf]efsfGt Gof}kfg]	sflnsf ;fd'bflos ag pkef]Qm ;d'x	cWoIf	sfof{no	)^! k'; #
#	o'j/fh Go}fkfg]	nfndl6of $	;dfh;]lj	36gf:yn	)^! k'; #
$	e]if/fh e"iffn	nfndl6of $	kLl8tsf] efO{	36gf:yn	)^! k'; #
%	lkl8t rf}{w/L kl/jf/	nfndl6of $		cfkm\g} 3/	)^! k'; #
^	k'?iff]Qd e"iffn	nfndl6of $	kLl8tsf] efO{	cfkm\g} 3/	)^! k'; #

८. पीडित र प्रत्यक्षदर्शीहरु

८.१ पीडित दुर्गा भूषाल (६५ वर्ष)

clxn] b]zdf ;/sf/ gePsf] h:tf] 5, ;'/Iff 5}g . To;}n] d]/f ;a} egfO ;fj{hlgs gu/L lbg' x]fnf . 36gfsf] d'Vo sf/0f rGbf g} xf] . t/ rGbf c;'n ug{ t]flsPsf] ;doeGbf Ps lbg cufl8 g} pgLx?n] d]/f] 3/df /flt cGbfhL !) ah]lt/ cfP. sf]xL leq k;]5g\ sf]xL aflx/af6 3/ 3]/]5g\. ;Fw}h;f] cfpg] Ps hgfn]

dnfO{ af]nfof] / eGof] – dflysf] cfb]z xf], tkfO{x? ;a} tn emgf]{;\ xfdLn] tkfO{sf] 3/df ad /fv]sf 5f}+ eg]kl5 xtf/ xtf/ ;a} kl/jf/ tn uof}+. pgLx?n] 3/sf sf]7f sf]7fdf k/fn /fv]/ k]6«f]n 5s]{/ cfuf] nufPsf] yfxf eof]. h] g'x'g' lyof] eof], lsg 8/fpg] egL PSsf;L s/fof}+.

dfu]sf] k};f lbG5' eGbf eGb} klg o:tf] ul/Psf]n] Hofb} b'v nfu]sf] 5 . d]/f] kl/jf/sf *$ jifL{of cfdf d+;'/ b]jL e"iffn, %@ jifL{of >LdtL ljhof e"iffn,] dfOnf] @* jifL{o 5f]/f ;lGbk e"iffn, ;'Ts]/L a'xf/L @! jifL{of a?gf e"iffn, sfG5f] @^ jifL{o 5f]/f ;Gtf]if e"iffn / sfG5L @# jifL{o 5f]/L OGb' e"iffn ;a} Hofb} b'MvL ePsf 5f}+ .

८.२ पीडितका सहोदर भाई पुरुषोत्तम भूषाल (३१ **वर्ष**)

घटना हुने बेला हामीहरु सुतिसकेको कारणले गर्दा कसैलाई पनि थाहा हुन सकेन । घटना भएपश्चात् हल्ला भएपछि मात्र उक्त घटनाको बारेमा थाहा भयो । तीन फायर गोली चलाएको सुनियो । आगो घरमा दन्किरहेको थियो । मैले गुहार-गुहार भने त्यतिखेर माओवादीहरु पूर्व र पश्चिमबाट जाने तयारीमा थिए । गुहार-गुहार भनिसकेपछि छिमेकीहरु आए र धाराबाट पानी ल्याएर हामीहरु आगो निभाउन खोज्यौ ।

८.३ पीडितका भाई तथा छिमेकी भेषराज भूषाल (४३ **वर्ष**)

घटना भएपश्चात् हामीहरु उठ्यौं, बत्ती बाल्यौं, बत्ती निभा भन्ने आवाज आयो । त्यसपछि फोन मार्फत हामीहरुले दमकल र सशस्त्र प्रहरीलाई खबर गर्‍यौं । रातीको समयमा माओवादीहरुले सडक अवरुद्ध गरेको र ड्राइभर नभएको कारणले गर्दा दमकल आउन सकेन । स्थानीय बासिन्दा र हामीहरु सबैले पानी धाँरा/कुँवाबाट लिन खोज्दा मर्ने मन छ कि भन्ने खालको जवाफ माओवादी तर्फवाट आयो ।

८.४ पीडितका छिमेकी युवराज न्यौपाने (४७ **वर्ष**)

एकजना चौधरी आएर खवर गरेपछि मात्रै मैले थाहा पाएं । विहान म घटनास्थलमा पुग्दा घरहरु जलिसकेका थिए । त्यसपछि काठमाण्डौंमा भएकी उनकी छोरीलाई खबर गरिदिएं । घटनाको मुख्य कारण चन्दा नै हो । यो भन्दा अगाडि पनि माओवादीहरुले चन्दा माग्ने गरेका थिए ।

८.५ पीडितका छिमेकी तथा निवर्तमान गाविस अध्यक्ष सुर्यप्रकाश शर्मा (४१ **वर्ष**)

भूषाल आफैमा गलत मान्छे होइनन् । उनी सामाजिक भावना भएका मान्छे हुन् । समाजसेवी हुन्, बेलाबेलामा चन्दा माग्न आउथे तर उहांले सुरुमा यो कुरा हामीलाई भन्नु भएन, पछि मात्र जानकारी दिनुभयो । यो घटना भए पछि मात्र अथवा बिहान मात्र हामी पुग्यौ । पूंजि हुनु पाप हो भने यसमा भन्नु केहि छैन, जमिनको आधारमा यो दुर्घटना भयो अव यसो नहोस् । तर चौधरी परिवारमा लक्षित गरेर माओवादीहरुले यो दुर्घटना गराएका होइनन् ।

मेरो घर भूषालकोभन्दा केही टाढा पर्छ । त्यसकारण राती भएको घटनामा म पुग्न सकिन । भोलीपल्ट बिहान मात्रै म त्यहाँ पुगें । भूषाल सामाजिक मान्छे हुन् । उनी अरुलाई पर्दा सहयोग गर्ने गर्दछन् । राजनीतिक आस्थाको हिसाबले पहिला पञ्च भएपनि आहिले उनी नेपाली कांग्रेसमा आवद्ध छन् । धन सम्पत्तिको हिसावले उनी त्यो ठाउँको लागि सम्पन्न छन् । तर धन सम्पत्ति हुनु आफैमा अपराध होइन् । यो भन्दा अगाडि पनि माओवादीहरुले गाउँमा सवैबाट गुपचूप चन्दा लिएका हुन् । पीडित भूषालले यो भन्दा अगाडि पनि सामान्य चन्दा रकम बुझाएका हुन् । दुर्गा भूषालले प्रत्यक्ष-अप्रत्यक्ष रुपमा डर, धम्कीका कारण माओवादीलाई वापत केही रकम दिएको बुझिन्छ । माओवादीहरु उनी कहा आउने जाने, चिया खाने पनि गर्थे । अहिले

चन्दा बुझाउँछु भन्ने भाका भित्रै त्यो घटना हुनुमा माओवादी र उनका बीचमा बार्गेनिङ्ग भएको हुनु पर्छ । त्यो घटना पछि अरुलाई पनि त्रासमा राखी रकम असुल गर्न सकिन्छ भन्ने उद्धेश्य हुन सक्छ ।

८.६ मीना चौधरी (२५ वर्ष)

/fltsf] a]nf lyof]. xfdL yfs]/ sfdaf6 cfPsf lyof}+. /flt PSsf;L Jo'lemP/ aflx/ x]bf{ cfuf]sf] Hjfnf b]lvof]. xfdL ;a} cflQP/ s/fpg yfNof}. >Ldfg r}+ 3/sf] slRr uf/f] eTsfP/ Hofg arfpg aflx/ lg:sg' eof]. la:tf/} xfdL ;a} lg:Sof}+.

८.७ फुलकेशरी चौधरी (३९ वर्ष)

aRrfx? af]s]/ leQf kmf]/]/ xfdL aflx/ lg:Sof}+. xfxfsf/ ub}{ s/fpg yfNof}+. t/ cfu]f lgefpg eg] ;lsPg.

८.८ कृष्णा चौधरी (२२ वर्ष)

3/ cfunfuL ePkl5 xfdL kfgL lng hfFbf ædfcf]jfbLx?n] s'jfaf6 kfgL n}hfg klg lbPgg\, xfdL emg\ s/fpFb} kms{g' k¥of].

८.९ सुनीता चौधरी (३० वर्ष)

tLg j6f aRrf s;/L k9fpg], ;a} gi6 eof]. a:g] 7fpF / vfg] s'/f s]xL klg 5}g. aRrf :s"n hfg] jftfj/0f ldnfO{ lbg' xf]nf.

पीडित भूषाल परिवार

चौधरी परिवारहरु

८ १० माओवादीको भनाई :

æxfd|f] rf}w/L rf/ kl/jf/sf] 3/ cfuf] nufpg] dgzfo lyPg / xf]Og klg. Iflt ePsf] kl/jf/nfO{ xfdL sf7 sf6]/ 3/ agfOlbg] 5f}+. pgLx?nfO{ wfg klg pknAw u/fpg] 5f}+ . Æ

९ घटना विवरण

bfª lhNnf, nfndl6of uflj; j8f g+= $ sf :yfoL afl;Gbf b'uf{ e"iffnsf] 3/df @)^! d+l;/ @% ut] /ftL sl/j bz jh] g]skf dfcf]jfbLsf nueu krf; hgfeGbf a9Lsf] z;:q hTyfn] cfs|d0f u/L Iflt k'/\ofPsf lyP .

:ynut cWoog, s'/fsfgL, k|sflzt ;fdu|Lsf] cWoogaf6 ;d]t k|fKt hfgsf/L cg';f/ dfcf]jfbLx? rGbfsf] nflu lbOPsf] cfb]zsf] rf}wf}+] lbg e"iffnsf] 3/df cfP . /ftL pgLx?n] rf/}lt/af6 3/ 3]/]/ b'uf{ e"iffnnfO{ aflx/ lgls:g va/ u/] . b'uf{ e"iffn ;jeGbf cufl8 cfO{ 9f]sf vf]n]/ x]bf{ pgLx? g} lyP . k|ToIfbzL{x?sf cg';f/, cfpg]x? ;a}sf] xftdf k]:tf]n lyof] . kLl8t b'uf{ e"iffn lk;fasf] nflu aflx/ hfg vf]Hbf 6f9f ghfg] ;Nnfx lbPsf lyP . t/ pgL lgl:sP . k|f]:6]8 Unf08sf lj/fdL ePsf] sf/0f s]xL a]/ l9nfO{ x'g uPsf] sf/0f pgLx?n] s]xL ckzAb k|of]u u/] . मागे जति पैसा दिने भनिएकै थियो । तर पनि माओवादीहरुले घरका सबैजनालाई बाहिर बोलाउन लगाए । उनीहरु ढोका बन्द गरी घरभित्र पसे ।

3/leq b'uf{ e"iffnsL !$ lbgsL ;'Ts]/L a'xf/L lyOg\ h;sf] b'w aRrfnfO{ k|ofKt gePsf sf/0f a§fsf] b'w v'jfpg' kb{Yof] . aRrf /f]O/x]sf]n] a§fsf] b'w v'jfpg] cfu|x ubf{ klg

dfcf]jfbLx?n] vfg lbPgg\ . T;kl5 ltlgx?n] tL ;'Ts]/L dlxnfnfO{ klg aflx/ lgsfn] / s;}nfO{ klg af]Ng glbO{ ;fdfgx? lemSg yfn] . ad 3/ leq lkm6 ug]{ hfgsf/L u/fpg'sf ;fy} k]6«f]n / k/fn /fv]/ cfuf] nufPsf lyP . o;sf ;fy} Pp6f 3/sf] / csf]{ dfcf]jfbLx?n] cfkm}n] NofPsf] u/L @ j6f Uof“; l;ln08/x? k8\sfPsf lyP . of] 36gf /ftsf] ;jf bz ah] 36]sf] lyof] . 36gfkZrft\M kLl8tx?n] lrRofpg'sf ;fy} glhs} ePsf pgsf efOsf] 3/df u'xf/ dfUg b'uf{ e"iffn k'u]sf lyP . efOn] aQL afn]/ 9f]sf vf]Nbf Ps ;fy %)÷^) hgfsf] ;d"xn] Ps} :j/df aQL aGb u/ aQL lgef eGg] wDsL lbPsf lyP . To;kl5 kLl8t e"iffnsf] glhs} /x]sf rf/ rf}w/L kl/jf/x? klg lrRr\ofx6n] aflx/ lg:s] . cfuf] lj:tf/–lj:tf/ e"iffnsf] 3/, uf]7 x'“b} tL ul/a, >lds rf}w/Lsf] 3/;Dd k'Uof] . rf}w/Lx?n] wf/f÷s'“jfaf6 kfgL NofP/ lgefpg] k|ofz u/]tfklg dfcf]jfbLx?n] To;f] ug{ lbPgg\ . cGttM e"iffnsf] 3/, uf]7 ;lxt rf/ rf}w/L kl/jf/sf] 3/ Ifltu|:t eof] .

rf/ 3/df hDdf @% hgf ;b:ox? /x]sf lgbf]{if rf}w/L kl/jf/sf] 3/ hn]/ k"/} gi6 ePsf] 5 . pgLx?n] xfn ;f]xL :yfgdf lqkfn /fv]/ a;]sf 5g, a:g] 7fp“, cf]5\ofg, vfBfGg nQf, sk8f, rf/j6f s'v'/f hn]/ k'/} gi6 ePsf] 5 . rf/ rf}w/L kl/jf/x?sf] hDdf hDdL !$ nfvsf] ;DklQ hn]/ gi6 ePsf] s'/f kLl8t rf}w/L kl/jf/ / :yfgLo afl;Gbfx?n] atfP .

kLl8t rf}w/L kl/jf/x?sf] 3/df qmdzM e6\6L k|;fb rf}w/L, pgsL >LdtL km'ns]z/L rf}w/L, Ps 5f]/f egf]tf, ^ 5f]/f 5f]/Lx? ;'Gb/L, nIdL, a;Gt, pdf, cf;f, cf;L To:t} u/L >LdtL ;'lgtf rf}w/L /xdfg rf}w/L, piff rf}w/L / k'gd rf}w/L, To:t} u/L lji0f' k|;fb rf}w/Lsf] 3/df @% jifL{o dLgf # 5f]/f k|ljg gljg / ljgf]b / nvg rf}w/Lsf] 3/df pgsL >LdtL s[i0ff rf}w/L a'af cfdf @ 5f]/f @ 5f]/L / ;ft dlxgfsL 5f]/L ;'lt/x]sf lyP .

पीडित दुर्गा भूषालको घर विस्फोटन हुँदा, ११ कोठाको ३ तले घर, अर्को ८ कोठाको घर र भान्सा घरको १ तले घर र घरघित्र भएका गर-गहना, ३ वटा रंगिन टि.भी., २ वटा फ्रिज, १ वटा मोटरसाइकल लगायतका अन्य महत्वपूर्ण केही जिन्सी र नगदी सामानहरु लग्नुको साथै लान नसकेका सामानहरु जलाई नष्ट गरेको घटनाबाट देखिन आउँछ । पीडित दुर्गा भूषालका अनुसार र उनले दिएको डकुमेन्ट अनुसार नगद र जिन्सी सामानहरु गरी जम्मा ५० लाख २९ हजार २ सय १५ रुपैयाको क्षति भएको पीडित भूषालले अनुमान गरेका छन् ।

१०. निष्कर्ष

स्थलगत अध्ययनका क्रममा गरिएको सोधपुछबाट प्राप्त जानकारीका आधारमा दुर्गा भूषालको घरमा पटक-पटक माओवादीहरु आउने, जाने गरेको थाहा हुन आएको छ । दुर्गा भूषाललाई पचास हजार चन्दा माग्दा दुवै पक्ष बीच सहमती भएतापनि डर-

धम्कीका कारण तोकिएको समयमा उल्लेखित रकम दिने बाचा गरेतापनि एक दिन अगावै आएर उक्त घटना घटाएको देखिन्छ । दुर्गा भूषाल सामाजिक हिसावले राम्रो मान्छे हुँदा-हुदै पनि माओवादीले गाउँको धनीमानीलाई कारबाही गरेर, डर देखाएर अरुसंग पनि चन्दा बटुल्ने गरेको देखिन आउँछ भने माओवादीले चौधरीहरुको घरमा आगो लगाउने नियत नभएको र भूषालको घर मात्रै माओवादीको चासोको बिषय हो भन्ने कुरा उनीहरुको प्रेस-विज्ञप्ती बाट प्रष्ट हन्छ ।

विशेष गरीकन निर्दोष चौधरी परिवारहरु जो रातदिन श्रम गरेर जीवन निर्वाह गरेका छन, उनीहरुको बस्ने घर, लगाउने लुगा, थोरै धेरै खाद्यान लगायतका सामान जलेर नष्ट हुँदा तिनीहरु ज्यादै ठूलो विपत्तिमा परेका छन् । माओवादीहरुले सर्वसाधारणहरुको बाँच्न पाउने अधिकारको ठाडो उलंघन गरी जेनेभा महासन्धिको विपरीत ज्यादती गरेको कुरा त्यस घटनाबाट देखिन आउँछ ।

११. सुझाव

मानव अधिकार सन्धि अनुगमन समन्वय समिति प्रतिनिधिहरुको तथ्य संकलन टोली घटनास्थल पुगी त्यहाँको बस्तुस्थितिको जानकारी लिने सवालमा भएको प्रत्यक्ष अवलोकन, पीडित ब्यक्तिहरु, छिमेकी लगायतका ब्यक्तिहरुसंगको कुराकानीका आधारमा भन्नुपर्दा उक्त घटनामा ज्यादै अमानवीय क्रुर ब्यवहार भएको प्रष्ट हुन्छ । हाल त्यहाँको स्थिति दर्दनाक छ । पीडित दुर्गा भूषालको घर जलेर नष्ट भई त्यहाँका भौतिक सम्पत्ति सबै नष्ट भएको स्थिति छ । यसका साथै विशेष गरीकन निर्दोष चौधरी परिवारहरु जो रातदिन श्रम गरेर जीवन निर्वाह गरेका छन, उनीहरुको बस्ने घर, लगाउने लुगा, थोरै धेरै खाद्यान लगायतका सामान जलेर नष्ट हुँदा तिनीहरु ज्यादै ठूलो विपत्तिमा परेका छन् । स्थलगत अध्ययन गर्न गएको टोलीले तत्कालका लागि केही राहत बच्चाहरुको लागि कापी, कलम, लगाउने कपडा र चारवटा ओड्ने कम्बल उपलब्ध गराएको छ ।

यधपि तथ्य संकलन टोलीले पीडित चौधरी परिवारका वालवालिकाका निम्ति सामान्य सहयोग उपलब्ध गराएको छ । तर यससम्बन्धमा स्थानीय प्रशासनले तुरुन्तै ध्यान पुयाउन आवश्यक देखिन्छ ।

जनयुध्द संचालन गरिरहेको दावी गर्ने नेकपा (माओवादी)ले गैरसैनिक सर्वसाधरणको घरमा सशस्त्र आक्रमण गरेर गैरसैनिक आवादी र गैरसैनिक व्यक्तिहरुसमेत आक्रमणको निसाना हुने छैन । गैरसैनिक आवादीबीच आतंक फैलाउने मूल उददेश्य रहेका हिंसाका घटना वा धम्कीहरु प्रतिवन्धित छन् भन्ने जेनेभा महासन्धिको प्रावधानको पूरै वेवास्ता गरेका छ ।

सर्वसाधरणको बाँच्न पाउने अधिकारलाई वेवास्ता गरी गरेका अमानवीय घटनाप्रति आपत्ति जनाउँदै आगामी दिनहरुमा यस्ता प्रकारका घटनाहरु नगराउनका लागि सम्वन्धित पक्षको ध्यानाकर्षण गराउन चाहन्छौं ।